

EVROPSKI PROJEKT POMOČI DRŽAVAM ZAHODNEGA BALKANA NA PODROČJU CIVILNE ZAŠČITE (PROJEKT IPA CZ 2)

EUROPEAN PROJECT ON CIVIL PROTECTION COOPERATION WITH WESTERN BALKAN COUNTRIES (IPA CP II PROJECT)

UDK 614.8(4)

Luka Duh

Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje, Vojkova cesta 61, Ljubljana, luka.duh@urszr.si

Povzetek

Uprava RS za zaščito in reševanje je v letih 2013–2015 vodila in izvajala Program za krepitev sodelovanja z državami kandidatkami in morebitnimi kandidatkami Zahodnega Balkana na področju civilne zaščite – faza 2 (projekt IPA CZ 2). Cilji programa so bili, povečati sposobnost sodelovanja držav Zahodnega Balkana in Turčije v mehanizmu Unije na področju civilne zaščite pri odzivu na naravne in druge nesreče ter pomagati tem državam pri nadaljnjem razvoju nacionalnih sistemov varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami in krepiti regionalno sodelovanje. Znotraj projekta je bilo organiziranih 68 dogodkov, od tega dve regionalni praktični vaji zaščite in reševanja, na katerih je skupaj sodelovalo okoli 2000 udeležencev iz regije.

Abstract

Between 2013 and 2015, the Administration of the Republic of Slovenia for Civil Protection and Disaster Relief managed and implemented the Civil Protection Cooperation Programme with the Western Balkan candidate countries and potential candidates – Phase II (IPA CP Cooperation Programme II). The programme objectives were to increase the ability of Western Balkan countries and Turkey to cooperate with the Union Civil Protection Mechanism, enabling effective response to natural and other disasters, and to help these countries further develop national disaster management systems and strengthen regional collaboration. Within the framework of the project, 68 events were organized, two of which were regional civil protection and disaster relief field exercises, attended by a total of about 2000 participants from the region.

Zahodni Balkan je izpostavljen številnim naravnim nesrečam, kot so poplave, potresi, gozdni požari, ujme, suše in plazovi. Kot smo lahko videli pri obsežnih poplavah leta 2014, ki so prizadele Hrvaško, Bosno in Hercegovino ter Srbijo, velike nesreče ne poznajo meja (poplave so prizadele območje, večje od Slovenije – 22.000 km²) in povzročajo ogromno škode (škoda je na primer samo v Srbiji presegala 1,7 milijarde evra oziroma 4,8 % BDP (UNDP, 2016). Pri odzivu na nesreče velikega obsega se je tudi tokrat kot najpomembnejše izkazalo mednarodno sodelovanje, saj države, zaradi omejenih virov, niso sposobne same učinkovito obvladovati posledic. V Bosno in Hercegovino ter Srbijo je bila napotena reševalna in humanitarna pomoč tako iz neposredne regije kot tudi širše. Samo iz Evropske unije (EU) je pomagalo kar 23 držav članic, med njimi tudi Slovenija (več o odzivu Slovenije na poplave v BiH in Srbiji leta 2014 glej v Torkar in drugi, 2015).

Sodelovanje z državami Zahodnega Balkana je skladno z Usmeritvami za mednarodno sodelovanje URSZR 2013–2015 ter Usmeritvami za sodelovanje v evropskih projektih opredeljeno kot eno prednostnih področij dela Uprave RS za zaščito in reševanje (URSZR). Sode-

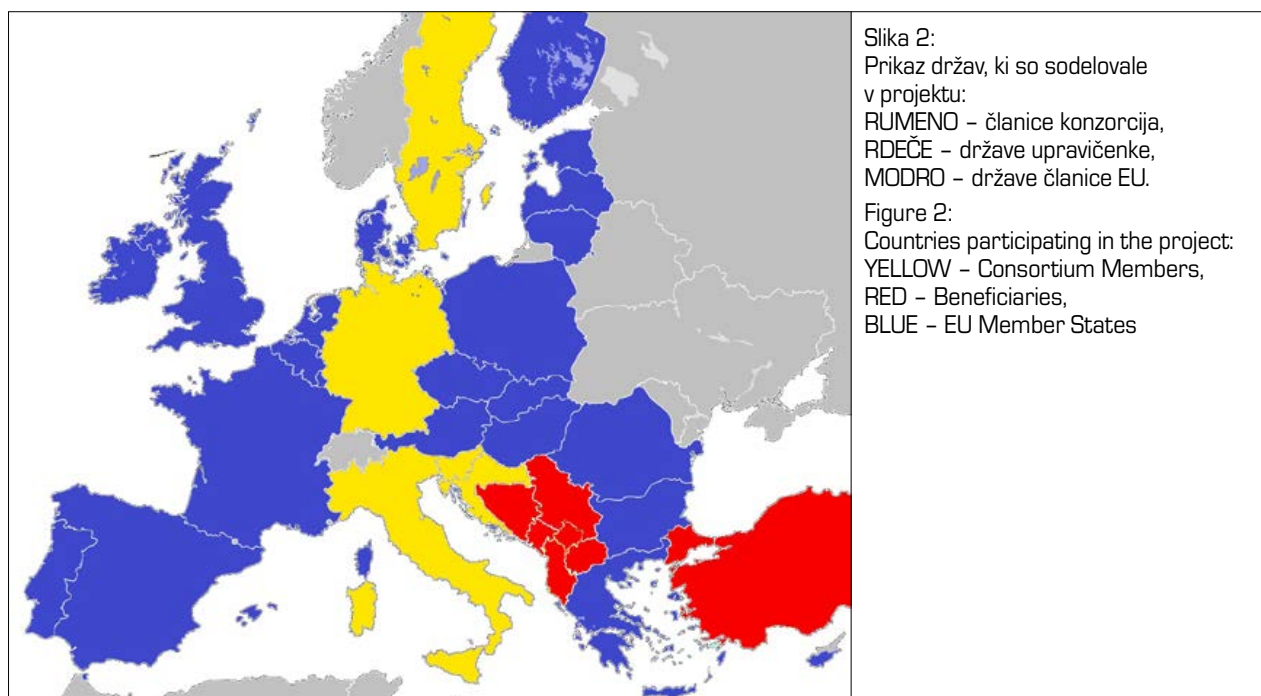
lovanje URSZR z državami Zahodnega Balkana poteka v več okvirih:

- na dvostranski ravni v neposrednem sodelovanju s pristojnimi ustanovami za zaščito in reševanje,
- v okviru regionalne Pobude za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje za Jugovzhodno Evropo (DPPI SEE) in
- znotraj dejavnosti, povezanih s približevanjem držav kandidatk Evropski uniji.

Leta 2007 je EU kot del zunanje pomoči vzpostavila Instrument predpristopne pomoči (angl. Instrument for Pre-accession Assistance, IPA), da bi pomagala državam upravičenkam (kandidatkam in potencialnim kandi-

Slika 1: Logotip IPA CZ 2
Figure 1: IPA CP II logo

datkam za članstvo v EU) pri njihovem razvoju in na poti članstva v EU. V okviru IPA je Evropska komisija, tudi na pobudo predsedujoče Slovenije Svetu EU leta 2008 (več o tem Dobnik Jeraj in Berglez, 2009), začela načrtno pomagati državam Zahodnega Balkana na področju civilne zaščite s projekti, financiranimi iz sredstev instrumenta IPA. Tako je Evropska komisija leta 2009 objavila prvi razpis za izvedbo Programa IPA za krepitev sodelovanja z državami kandidatkami in morebitnimi kandidatkami na področju civilne zaščite (Program IPA CZ). URSZR je uspešno kandidiral na razpisu in v letih 2010–2012 skupaj s konzorcijem izvedel del programa IPA CZ, ki je vključeval dve veliki regionalni praktični vaji, eno v Sloveniji in drugo na Hrvaškem¹ (več o tem Torkar, 2012).

Spomladi 2013 je Generalni direktorat Evropske komisije za humanitarno pomoč in civilno zaščito (DG ECHO) objavil razpis za izvedbo 2. faze Programa za krepitev sodelovanja z državami kandidatkami in morebitnimi kandidatkami na področju civilne zaščite (IPA CZ 2), na katerem je URSZR skupaj s konzorcijem ponovno uspešno pridobila evropska sredstva in v letih 2013–2015 izvedla celoten program IPA CZ 2.

Namen programa IPA CZ 2, ki je potekal od 5. 11. 2013 do 4. 11. 2015, je bil, zmanjšati ranljivosti držav Zahodnega Balkana in Turčije (države upravičenke) zaradi naravnih in drugih nesreč na lokalni, nacionalni in regionalni ravni. Cilja programa sta bila, povečati sposobnost sodelovanja držav Zahodnega Balkana (Albanije, Bosne in Hercegovine, Črne Gore, Kosova, Makedonije, Srbije) in Turčije v mehanizmu Unije na področju civilne zaščite (Mehanizem CZ

EU) pri odzivu na naravne in druge nesreče ter pomagati tem državam pri nadaljnjem razvoju nacionalnih sistemov civilne zaščite in spodbujanju regionalnega sodelovanja. Projekt je izvajal konzorcij, ki so ga poleg URSZR (vodilni partner) sestavljali še hrvaška Državna uprava za zaščito in reševanje (DUZS), nemška Zvezna agencija za tehnično pomoč (THW), švedska Agencija za civilni krizni management (MSB), italijanski Oddelek za civilno zaščito (DPC) in podjetje Synergies International Consulting (s sedežem v Sloveniji).

Aktivnosti v programu IPA CZ 2 so bile razdeljene v tri različne sklope. V njihovem okviru je bilo organiziranih 68 dogodkov, na katerih je sodelovalo 2000 strokovnjakov s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami iz regije in tudi širše. Pomembne aktivnosti so bile:

Sklop 1 – Krepitev zmogljivosti z usposabljanjem in izmenjavo strokovnjakov:

- 6 tečajev, ki po vsebini ustrezajo tečajem v Mehanizmu CZ EU. Tečajji so bili organizirani v 5 državah (Albanija, Bosna in Hercegovina, Srbija, Kosovo, Turčija), udeležilo se jih je 119 slušateljev iz vseh 7 držav upravičenk.
- 7 izmenjav strokovnjakov, v okviru katerih je 42 udeležencev spoznavalo organizacijo in delovanje sistemov varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami na Hrvaškem, v Italiji, Nemčiji, Sloveniji in na Švedskem.

Sklop 2 – Krepitev zmogljivosti z regionalnimi vajami:

V programu sta bili izvedeni dve regionalni praktični vaji na področju zaščite, reševanja in pomoči, vključno z

¹ Več o izvedbi prve faze programa IPA CZ glej Torkar, Domen, 2012. Izvajanje Programa EU za krepitev sodelovanja z državami kandidatkami in morebitnimi kandidatkami na področju civilne zaščite. Ujma, št. 26: 250–263.

načrtovalnimi konferencami in predhodnima štabnima vajama. Državam upravičenkam je bilo omogočeno, da svoje strokovnjake kot opazovalce pošljejo tudi na redne vaje mehanizma Unije na področju civilne zaščite.

- Regionalna praktična vaja IPA MNE QUAKE, 2014, je potekala od 20. do 24. oktobra 2014 v Podgorici v Črni Gori. Na njej je sodelovalo 580 udeležencev, od tega 232 reševalcev iz vseh 7 držav upravičenk (Albanije, Bosne in Hercegovine, Črne Gore, Kosova, Makedonije, Srbije in Turčije) ter Slovenije in Hrvaške.
- Regionalna praktična vaja IPA CAMPEX, 2015, je potekala med 15. in 19. junijem 2015 v Skopju v Makedoniji. Na njej je sodelovalo 9 držav s 700 udeleženci, od njih je bilo 191 reševalcev. To je bil najmnogičnejši dogodek v okviru projekta.
- Devetim strokovnjakom je bilo omogočeno, da se kot opazovalci udeležijo rednih vaj mehanizma Unije na področju civilne zaščite.

Sklop 3 – Krepitev zmogljivosti s štabnimi vajami na temo podpore države gostiteljice (HNS), z delavnicami in tehnično pomočjo:

V program so bile vključene organizirane štabne vaje na temo podpore države gostiteljice (podpora države gostiteljice, angl. *Host Nation Support* – HNS), delavnice na temo preventive, pripravljenosti in odziva ter na prošnjo držav upravičenk tudi omogočanje tehnične pomoči.

- Organiziranih je bilo 7 štabnih vaj na temo HNS, v vsaki državi upravičenki po ena. Na njih je skupaj sodelovalo 176 udeležencev, predstavnikov različnih ministrstev in ustanove, ki so pristojne za ukrepanje ob sprejemu mednarodne pomoči.
- Organizirane so bile 3 tematske delavnice, ki se jih je udeležilo 59 strokovnjakov. Dve delavnici sta bili organizirani na temo zmogljivosti za obvladovanje tveganj in dobrih praks s področja podpore države gostiteljice. Tretja je bila organizirana znotraj srečanja generalnih direktorjev za civilno zaščito Evropske unije, Zahodnega Balkana in Turčije.

Usposabljanja in izmenjave strokovnjakov

Eden od pomembnejših rezultatov programa IPA CZ 2 je bilo usposabljanje nabora tehničnih strokovnjakov in strokovnjakov za usklajevanje ter oceno stanja na strateških, operativnih in taktičnih ravneh za delovanje znotraj mednarodnih reševalnih operacij, skladno s programom usposabljanja mehanizma Unije na področju civilne zaščite. Namen je bil doseči, da bi imeli strokovnjaki v regiji primerljiva usposabljanja kot njihovi kolegi v EU, ki pa bi bila prilagojena posebnostim in potrebam regije.

Konzorcij je po posvetovanju s predstavniki v regiji pripravil in izvedel štiri različne tečaje, katerih cilja sta bila:

- povečati usposobljenost strokovnjakov s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami tako na operativni, vodstveni in politični ravni, z mislijo na dolgoročni učinek usposabljanj in neposredno dodano vrednost;
- udeležence seznaniti z različnimi področji delovanja mehanizma Unije na področju civilne zaščite in njegovih orodij.

Izvedene so bile štiri vrste tečajev:

- *Tečaj za vodenje štaba* (angl. *Staff Course*) – Tečaj je bil namenjen članom štabov za civilno zaščito, ki so pridobili znanje o štabnem vodenju, organizaciji štaba, upravljanju informacij ter usklajevanju na terenu.
- *Tečaj za vodstvo reševalnih enot* (angl. *Team Management Course*) – Tečaj je bil namenjen pripravi vodstva reševalnih enot za delovanje na mednarodnih misijah. Tečaj je bil sestavljen iz tem, kot so delovanje Mehanizma CZ EU, mednarodni akterji, koordinacija, načrtovanje ter varnost na misiji in manjše štabne vaje, na katerih so lahko preizkusili novo pridobljeno znanje v praksi.

Slika 3: Tečaj za vodstvo reševalnih enot v Draču, Albanija (foto: B. Horvat)

Figure 3: Training course for leaders of rescue units in Drač, Albania (Photo: B. Horvat)

- *Nadaljevalni tečaj operativnega vodenja* (angl. *Operational Management Course follow-up*) – Tečaj je bil namenjen predstavnikom vodstva reševalnih enot, ki so tak tečaj že obiskali v okviru programa IPA CZ in so želeli izpopolniti svoje znanje z vsebinami, kot so sestava in delovanje modulov za civilno zaščito, standardni operativni postopki delovanja ob nesrečah in vrsti podpore, ki jo mora dati država, ki dobi mednarodno reševalno pomoč.
- *Nadaljevalni specialistični tečaj* (angl. *Advanced Training Course follow-up*) – Tečaj je bil namenjen strokovnjakom na vodstvenih položajih in članom štabov za civilno zaščito, ki so si želeli dopolniti znanje z vsebinami o usklajevanju dela reševalnih enot in drugih aktivnostih ob naravnih ali drugih nesrečah, o dejavnih v mednarodnem okolju in uporabi mednarodno uveljavljenih orodij ter priročnikov za civilno zaščito.

Skupaj je bilo organiziranih 6 tečajev v petih državah (Albanija, Bosna in Hercegovina, Srbija, Kosovo, Turčija). Udeležilo se jih je 119 slušateljev iz vseh sedmih držav upravičenk. Konzorcij je ob koncu programa Evropski komisiji predal seznam vseh udeležencev s podatki o opravljenih tečajih, s čimer ji je omogočil pregled nad naborom usposobljenih strokovnjakov v regiji.

Poleg programa usposabljanj je bil pripravljen in izveden tudi program izmenjave strokovnjakov (angl. *Exchange of Experts – EoE*), katerega namen je bil utrditi delovne odnose med strokovnjaki iz držav upravičenk in članic mehanizma Unije na področju civilne zaščite z izmenjavo strokovnjakov, dobre prakse in študijskih obiskov. V začetku projekta so bile sprejete smernice za izvedbo programa EoE, v katerih je bilo opredeljeno, da bodo izmenjave izvedene v vseh državah članicah konzorcija, udeležili pa naj bi se jih strokovnjaki z operativne ravni ter znanstvenih in raziskovalnih ustanov iz držav upravičenk. Pomembni cilji, ki so jih imele izmenjave, so bili, krepitev

zmogljivosti s primerjavo različnih institucionalnih in drugih pristopov znotraj različnih tem s področja VNDN, upoštevanje zakonodaje EU in dobrih praks ter krepitev regionalne mreže strokovnjakov in primerljivosti nacionalnih sistemov VNDN v regiji.

Organiziranih je bilo sedem izmenjav strokovnjakov, znotraj katerih je 42 udeležencev spoznalo organizacijo in delovanje sistemov varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami pri vseh organizacijah konzorcija. Izmenjave so se osredotočale na različne teme s področja VNDN, kot so gasilstvo, delovanje številke 112, obvladovanje tveganja pred naravnimi nesrečami, mednarodne reševalne misije, pripravljenost na nesreče in prostovoljstvo.

Slovenijo je julija 2014 in oktobra 2015 obiskalo skupaj 12 strokovnjakov iz Albanije, Bosne in Hercegovine, Črne Gore, Kosova, Makedonije, Srbije in Turčije. Spoznali so sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v naši državi, organizacijo in delovanje gasilstva, delovanje centrov za obveščanje, delovanje posameznih reševalnih organizacij (Jamarska reševalna služba, Gorska reševalna služba) itn. Udeleženci izmenjave so si med drugim ogledali Gasilsko reševalno službo Kranj, preverjanje ekip prve pomoči, organiziranost in delovanje sistema Civilne zaščite na lokalni ravni – občina Ajdovščina in plaz Slano blato.

Praktične vaje

V programu sta bili izvedeni dve regionalni praktični vaji na področju zaščite, reševanja in pomoči. Regionalna praktična vaja IPA MNE QUAKE, 2014, je bila organizirana med 20. in 24. oktobrom 2014 v Podgorici v Črni Gori, vaja IPA CAMPEX, 2015, pa med 15. in 19. junijem, 2015, v Skopju v Makedoniji. Glavni namen vaj je bil, vaditi postopke koordinacije znotraj mehanizma Unije na področju civilne zaščite ob veliki nesreči z njegovimi

Slika 4: Strokovnjaki iz Albanije, Bosne in Hercegovine, Črne Gore, Kosova, Makedonije, Srbije in Turčije na izmenjavi v Sloveniji – obisk GRS Kranj in CORS (foto: M. Berglez in L. Duh).

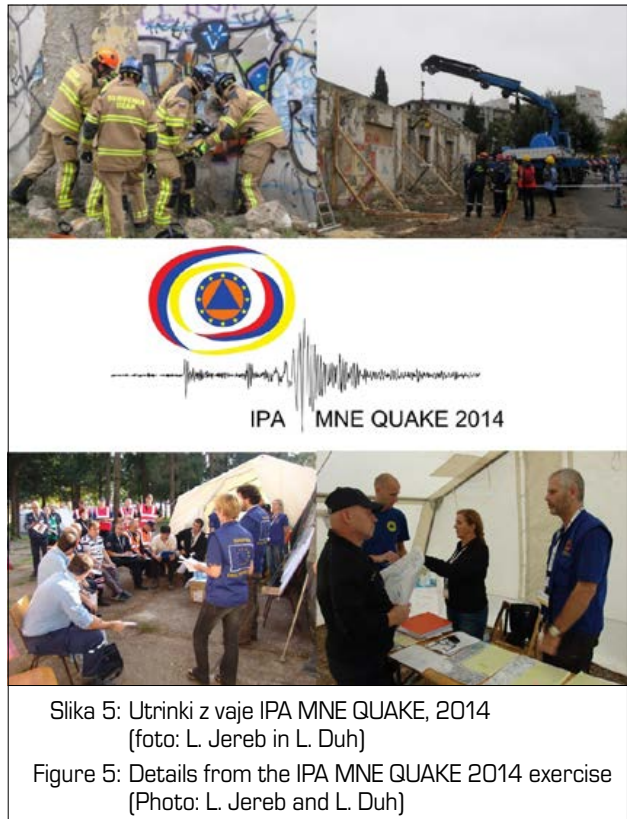
Figure 4: Experts from Albania, Bosnia and Herzegovina, Montenegro, Kosovo, Macedonia, Serbia and Turkey on an exchange in Slovenia – visiting the Fire and Rescue Service Kranj (GRS Kranj) and the Emergency Notification Centre of the Republic of Slovenia (CORS) (Photo: M. Berglez and L. Duh)

orodji, kot sta Center za usklajevanje nujnega odziva (Emergency Response and Coordination Centre – ERCC) in Evropska enota civilne zaščite (EU Civil Protection Team – EUCPT). Vaji sta reševalnim enotam iz partnerskih držav projekta IPA CZ II omogočali, da preizkusijo svoje postopke aktivacije, mobilizacije in pošiljanja enot na prizadeta območja v drugi državi. Postopki na vaji so bili osredotočeni na sodelovanje in usklajevanje enot z lokalnimi in nacionalnimi oblastmi prizadete države ter EUCPT.

Vaja **IPA MNE QUAKE, 2014**, je temeljila na scenariju potresa, ki prizadene območje Podgorice in Danilovgrada. Črna gora aktivira vse svoje lokalne enote in službe za zaščito in reševanje, vendar zaradi hudih posledic potresa razmer ne obvladajo. Vlada Črne gore zato prek Mehanizma CZ EU zaprosi za mednarodno pomoč v obliki enot za iskanje in reševanje v urbanem okolju (USAR). Na prošnjo za pomoč se odzovejo enote iz devetih držav.

Vaja se je začela v ponedeljek, 20. oktobra 2014, s štabnim delom, znotraj katerega so se preverjali postopki zaprošanja in pomoči prek Mehanizma CZ EU. Štabna vaja je pokazala velik napredek pri poznavanju postopkov pomoči, saj so se vse države odzvale hitro, pri tem pa so uporabljale prave obrazce in komunikacijske poti. Med 21. in 23. oktobrom so potekale aktivnosti iskanja in reševanja na 5 različnih deloviščih s 100 različnimi delovnimi točkami. Reševanje je potekalo iz porušeni ali poškodovanih objektov, vozil in jaškov. Delovišča so enotam omogočila, da preizkusijo različne tehnike reševanja in iskanja, kot so iskanje s pomočjo audio- in videonaprav, iskanje z reševalnimi psi, stabilizacija, delo s tehničnimi sredstvi, dviganje bremen, reševanje z višin, gašenje, nujna medicinska pomoč itn. Skupaj je bilo na deloviščih 20 lutk, ki so predstavljale mrtve osebe, in prek 50 igralcev vlog, ki so simulirali ranjence.

Na vaji je sodelovalo skupaj okoli 500 udeležencev, od tega 225 reševalcev s 67 vozili in 14 psi – pripadnikov enot iz sedmih držav partneric (Albanije, Bosne in Hercegovine, Črne gore, Kosova, Makedonije, Srbije in Turčije) ter dveh držav članic EU (Hrvaške in Slovenije – enota MUSAR). Kot del vadbenega osebja so sodelovali tudi člani Enot civilne zaščite EU (EUCPT) z enoto za tehnično podporo vodenju (TAST-komponenta). Za izvedbo vseh aktivnosti je skrbelo 40 članov vodstva vaje iz Slovenije, Nemčije, Hrvaške, Italije in Švedske ter okoli 100 članov podpornega osebja iz Črne gore, ki so zagotavljali podporo države gostiteljice (podpora pri prehodu meja, pomoč in spremstvo častnikov za zvezo za vsako enoto, upravljanje operativne baze, zagotavljanje varnosti ter medicinske pomoči itn.). Vajo si je ogledalo čez 150 domačih in tujih opazovalcev, predstavnikov veleposlaništev in mednarodnih organizacij s sedežem v Črni gori, partnerskih držav in drugih držav. Med drugim so Podgorico obiskali takratni generalni direktor Generalnega direktorata za humanitarno pomoč in civilno zaščito (DG ECHO) v Evropski komisiji, g. Claus Sørensen, državni sekretar na

Slika 5: Utrinki z vaje IPA MNE QUAKE, 2014
(foto: L. Jereb in L. Duh)
Figure 5: Details from the IPA MNE QUAKE 2014 exercise
(Photo: L. Jereb and L. Duh)

Ministrstvu za obrambo Republike Slovenije, mag. Miloš Bizjak in vodja EU-delegacije v Črni gori, Mitja Drobnič. Približno 50 opazovalcem iz Črne gore pa sta se pridružila tudi predsednik vlade Črne gore, Milorad Djukanović, in minister za notranje zadeve, Raško Konjević.

Potek vaje **IPA CAMPEX 2015** v Makedoniji je temeljil na potresu, ki prizadene Skopje, Kumanovo in več bližnjih naselij. Po potresu je več tisoč ljudi ostalo brez strehe nad glavo, zato potrebujejo začasno namestitve. Lokalna civilna zaščita in makedonski Rdeči križ v okolici Skopja vzpostavita pet namestitvenih kampov za okoli 10.000 prebivalcev. Ker to ni dovolj za namestitev vseh evakuirancev, se Republika Makedonija odloči, da prek Mehanizma CZ EU zaprosi za kapacitete za začasno namestitev evakuiranega prebivalstva. Države Zahodnega Balkana in Turčije pomagajo Makedoniji v obliki enot za vzpostavitev začasnih namestitev, nujne medicinske pomoči in ekip za usklajevanje.

Vaja se je tako kot tista v Črni gori začela s štabnim delom, na katerem se je vadil prav scenarij prošnje za pomoč, ki jo je Makedonija poslala prek ERCC. Države, ki so prejele prošnjo za pomoč, so prek nacionalnih štabov in državnih centrov za obveščanje poslale ponudbe za pomoč Makedoniji skupaj s sezname opreme in enot. Ta je ponudbe uradno sprejela in odobrila njihov prihod v državo.

Enote so bile po prihodu v Makedonijo napotene v Vizbegovo, kjer je bila predvidena lokacija za vzpostavitev namestitvene baze. Lokacija Vizbegovo, nekdanje vojaško skladišče, ki je 5 km severno od Skopja in je zdaj

Slika 6: Utrinki z vaje IPA CAMPEX, 2015
(foto: L. Jereb in L. Duh)

Figure 6: Details from the IPA CAMPEX 2015 exercise
(Photo: L. Jereb and L. Duh)

v lasti Direktorata Republike Makedonije za zaščito in reševanje (DRMZR), je s 30.000 m² zagotavljala dovolj prostora za postavitve baze operacij za enote (angl. *Base of Operations – BoO*) in namestitvene baze za evakuirance. Po prihodu enot na lokacijo se je vodstvo enot sestalo z EUCPT in predstavniki makedonske civilne zaščite. Skupaj so najprej oblikovali vodstvo baze, ki ga je vodila predstavnica nacionalne civilne zaščite, nato pa takoj začeli načrtovati, saj so dobili informacijo, da se naslednji dan načrtuje namestitev 250 evakuiranih oseb v bazi. Pri načrtovanju baze so morali upoštevati vse vidike postavitve in organizacije začasnih bivališč, ki jih določajo tudi mednarodne smernice in standardi, kot so SPHERE, MEND in podobno. V bazi za evakuirane osebe so morali zagotoviti namestitvene kapacitete (šotori), vodo, sanitarije, prehrano, elektriko in telekomunikacije, skupne prostore (skladišče, prostor za druženje), zdravniško oskrbo in varnost. Pri tem je bilo treba veliko usklajevati med mednarodnimi enotami, EUCPT, makedonsko civilno zaščito in makedonskim Rdečim križem, ki so bazo skupaj načrtovali in postavljali. Postavljena baza je pred prihodom evakuirancev vsebovala vse nujne elemente. Postavljenih je bilo 40 šotorov za namestitev, poljska bolnišnica z zdravniki in medicinskim osebjem, ki so jih zagotavljale italijanske enote, dva šotora za sprejem evakuirancev in hitro triažo, šotor za vodstvo baze in skladišče, sanitarije s tuši, mobilna kuhinja z jedilnico, gasilni aparati za požarno varnost, razsvetljava, koši za odpadke in drugo.

Po tem, ko je bila postavljena, je v bazo prišlo 250 evakuirancev, igralcev, ki so jih zagotovili Rdeči križ, taborniki in druge prostovoljne organizacije v Makedoniji. Večina

izmed njih je imela vnaprej določene vloge, tako da so nekateri igrali poškodovane, drugi ljudi s posebnimi potrebami, družine, ljudi, ki iščejo pogrešane svojce, da bi razmere v bazi kar se da približali resničnosti. V bazi so bili evakuirancem glede na njihove potrebe na voljo jedilnica, sanitarije, skupni prostori in zdravniška služba.

Zadnji dan je vajo obiskala tudi skupina mednarodnih opazovalcev. Gostom so na predstavitveni konferenci organizatorji predstavili vajo in njen pomen, zbrane pa so pozdravili Zoran Jolevski, minister Republike Makedonije za obrambo v imenu države, ki vajo gosti, Miloš Bizjak, državni sekretar na Ministrstvu za obrambo RS in Avio Orav, vodja Delegacije EU v Makedoniji. Po uvodni seznanitvi z vajo so si mednarodni opazovalci ogledali bazo v Vizbegovem. Programa za opazovalce so se udeležili predstavniki Evropske komisije, predstavniki veleposlaništev iz držav partneric programa IPA in držav konzorcija, generalni direktorji pristojnih nacionalnih organov za zaščito in reševanje iz teh držav, predstavniki držav, ki sodelujejo v Mehanizmu CZ EU, ter drugi gosti.

Skupno je na vaji sodelovalo skoraj 700 ljudi, od tega več kot 100 različnih opazovalcev iz 22 držav, kar nakazuje na veliko zanimanje za organizacijo takih vaj v regiji in tudi širše v Evropski uniji. Sodelovalo je 191 reševalcev in strokovnjakov, ki so prišli iz Albanije, Bosne in Hercegovine, Črne gore, Italije, Kosova, Makedonije, Nemčije, Srbije in Turčije. Skupaj so na vajo prišli z 41 vozili, 65 šotori, 2 mobilnima kuhinjama, 1 poljsko bolnišnico in več 100 kosi druge opreme, nujne za postavitve namestitvene baze (postelje, mize, klopi, generatorji, medicinska oprema itn.).

Štabne vaje na temo podpore države gostiteljice in delavnice

Že na začetku programa IPA CZ je bil zelo poudarjen razvoj nacionalnih sistemov podpore države gostiteljice (*Host Nation Support – HNS*) ob sprejemanju mednarodnih reševalnih enot. Pozneje se je konzorcij osredotočil na izboljšanje postopkov in krepitev medinstitucionalnega sodelovanja na tem področju. Zato so bile pripravljene štabne vaje, ki so bile izvedene v vseh državah upravičenkah.

Štabne vaje so bile oblikovane kot kombinacija predavanj in štabnega dela. Vaj so se vsaki državi udeležili predstavniki ustanov, ki so odgovorne za izvedbo postopkov HNS, kot so uprave/agencije za zaščito in reševanje, ministrstvo za notranje zadeve, ministrstvo za obrambo, ministrstvo za zunanje zadeve, ministrstvo za finance, ministrstvo za zdravje, carina, agencija za telekomunikacije itn. Vaje so se začele z osvežitvijo znanja o konceptu HNS, nato pa je bil predstavljen scenarij, ki je temeljil na velikem potresu. Med vajo so se potem odigrali postopki organizacije štaba, priprave pomembnejših potreb države, ki jo je prizadel potres, priprave prošnje za pomoč, orga-

nizacije nacionalne HNS-celice, priprave sprejemnega centra (*Reception and Departure Centre – RDC*), oblikovanje odnosa/sodelovanja z EUCPT in postopkov za podporo delovanju enot na terenu. Skupaj je na vajah HNS sodelovalo 176 udeležencev.

Znotraj IPA CZ II so bile pomembne delavnice, ki so večinoma potekale na visoki ravni predstavnikov za civilno zaščito držav Zahodnega Balkana in Turčije. Organizirane so bile tri delavnice:

- **Delavnica na temo zmožnosti za obvladovanje tveganj (junij 2014):** Delavnica je potekala v okviru predsedovanja Italije Svetu EU. Delavnice se je udeležil po en predstavnik iz vsake države upravičenke. Delavnica jim je omogočila vpogled v proces oblikovanja pravil in postopkov za obvladovanje tveganj, ki potekajo na ravni EU.

- **Skupno srečanje generalnih direktorjev za civilno zaščito iz držav članic Evropske unije, članic Evropskega gospodarskega prostora in kandidatk za članstvo v Evropski uniji (september 2014):** Po letu 2008, ko je bilo podobno srečanje organizirano med predsedovanjem Slovenije Svetu EU, je bilo prvo srečanje podobnih razsežnosti. Cilji sestanka so bili predstaviti dosežke programov IPA CP, zagotoviti nadaljnjo podporo pri približevanju kandidatk ter razpravljati o nadaljnjih korakih in spodbuditi skupno razpravo o nadaljnjem razvoju mehanizma Unije na področju civilne zaščite. Na srečanju je Črna gora podpisala Memorandum o razumevanju in z njim pristopila k Mehanizmu CZ EU. Prav tako je Srbija objavila, da je začela izvajati notranje postopke za pristop.

Slika 7: Štabna vaja HNS v Samsunu, Turčija (foto: B. Horvat)
Figure 7: HNS staff training exercise in Samsun, Turkey (Photo: B. Horvat)

Slika 8: Skupno srečanje generalnih direktorjev za civilno zaščito iz držav članic Evropske unije, članic Evropskega gospodarskega prostora in kandidatk za članstvo v Evropski uniji (foto: DPC Italija)
Figure 8: Joint meeting of Civil Protection Directors General from Member States of the European Union, Member States of the European Economic Area, and candidate countries for membership of the European Union (Photo: Civil Protection Department (DPC) Italy)

Slika 9:
Podpis Memoranduma o razumevanju za pristop k mehanizmu Unije na področju civilne zaščite Črne gore (foto: DPC Italija)

Figure 9:
Signing of the Memorandum of Understanding on Montenegro's participation in the Union Civil Protection Mechanism (Photo: Civil Protection Department DPC Italy)

- **Delavnica na temo pridobljenih izkušenj s** štabnih vaj na temo HNS (september 2015): Po koncu izvedbe štabnih vaj HNS je bila organizirana delavnica z namenom identifikacije pridobljenih izkušenj in predlogov za nadaljnji razvoj na tem področju. Na delavnici so tri delovne skupine oblikovale številne predloge za prihodnost, ki so bili tudi predstavljeni Evropski komisiji. Predlogi so obsegali uporabo in nadaljnji razvoj smernic na tem področju, nadaljevanje izobraževanja na to temo in uvedbo v nacionalno zakonodajo.

Delavnice so udeležencem omogočile neposreden vpogled v proces odločanja na ravni EU ter v smer razvoja Mehanizma CZ EU, neposredno izmenjavo izkušenj med strokovnjaki iz EU in regije, primerjavo sistemov VNDN s sistemi, oblikovanimi znotraj držav EU in analizo morebitnih prednosti ter pomanjkljivosti, ki bodo pomembno prispevale pri nadaljnjem razvoju.

Sklepne misli

Sklepni dogodek projekta IPA CZ 2, 3. sestanek Usmerjevalne skupine (angl. *Steering Group Meeting*), je potekal v Sloveniji na Bledu med 22. in 23. oktobrom 2015. Na sestanku so sodelovali generalni direktorji in nacionalni koordinatorji iz držav upravičenk, predstavniki konzorcija ter predstavniki Evropske komisije. Nameni sestanka so bili pregled izvedenih aktivnosti v celotnem obdobju trajanja projekta, oblikovanje sklepov in priporočil ter oblikovanje predlogov za delovanje IPA-programov na področju civilne zaščite v prihodnosti.

Znotraj IPA CZ 2 so bile izvedene vse aktivnosti, ki jih je v razpisu predvidela Evropska komisija. Število dogodkov, udeležencev in obseg aktivnosti so celo presejali predpisano. Pomembna prednost projekta je bila močna povezava s predhodnim projektom IPA CZ 1 (2011–

Slika 10: Udeleženci zaključnega sestanka projekta IPA CZ II na Bledu (foto: M. Domijan)
Figure 10: Participants in the closing meeting on the IPA CP Cooperation Programme II in Bled (Photo: M. Domijan)

2012), pri katerem je bila URSZR prav tako vodilni partner pri izvedbi dela aktivnosti. Tako je bilo zagotovljeno, da so bili upoštevani in večinoma uresničeni vsa pomembna priporočila in zaključki iz prejšnjega projekta.

Glavni poudarek pri izvedbi aktivnosti znotraj IPA CZ 2 je bil na t. i. participatornem pristopu. Pri načrtovanju, organiziranju in izvedbi aktivnosti so bili od začetka vključeni tako strokovnjaki iz konzorcija kot strokovnjaki iz držav upravičenk. Ti so pri izvedbi na primer sodelovali kot predavatelji, trenerji, logistiki, strokovnjaki za HNS, strokovnjaki za oblikovanje scenarijev nesreč. S tem je projekt prispeval k izoblikovanju nabora strokovnjakov s področja civilne zaščite znotraj regij Zahodnega Balkana in Turčije. Ti lahko svoje znanje uporabijo znotraj svojih držav (nadaljnje usposabljanje strokovnjakov znotraj držav), pri sodelovanju na mednarodnih misijah ali pri podpiranju države gostiteljice ob prošnji za mednarodno pomoč.

V vsaki državi upravičenki sta bila znotraj projekta organizirana vsaj dva dogodka, kar je pomagalo pri tem, da so države imele občutek, da so pomembni člen pri izvedbi projekta in niso zgolj prejemnice pomoči. Tako je konzorcij brez težav organiziral dogodke v vseh državah, saj je dobil vso podporo lokalnih organizacij s področja civilne zaščite.

Projekt je prispeval k prepoznavnosti mehanizma Unije na področju civilne zaščite in njegovih pomembnih komponent v državah upravičenkah. Konzorcij je tem državam nenehno dajal podporo pri njihovih stikih z Mehanizmom CZ EU in pomembnejšimi ustanovami znotraj Evropske unije. Med izvajanjem programa so Črna gora, Srbija in Turčija podpisale sporazum o sodelovanju v Mehanizmu CZ EU.

Med projektom so se med posameznimi partnerji izoblikovale tesne vezi, tako na profesionalni kot na osebni ravni. Okrepljeno sodelovanje se je v praksi pokazalo med hudimi poplavami, ki so prizadele Hrvaško, Bosno in Hercegovino ter Srbijo maja 2014 in Makedonijo avgusta 2015. Države so druga drugi ponudile materialno in reševalno pomoč, prav tako pa je vsaka od njih po vnaprej dogovorjenih postopkih zaprosila za pomoč prek Mehanizma CZ EU. Postopek prošnje, ponudb in

sprejema pomoči je tako stekel hitro, države pa so v najkrajšem času prejele pomoč, ki so jo potrebovale.

Uprava RS za zaščito in reševanje (URSZR) je bila kot vodilni partner konzorcija pomembna pri izvedbi projekta IPA CZ II. Kot vodja projekta – podpisnik pogodbe – je skrbel za implementacijo vseh določb pogodbe, redno je poročala Evropski komisiji o izvedbi projektnih aktivnosti, usklajevala delo vseh strokovnjakov na projektu (skupaj jih je sodelovalo 59 iz več kot 10 držav), skrbel za usklajevanje vseh projektnih aktivnosti (priprava, organizacija in izvedba aktivnosti) ter vodila finančno in administrativno poslovanje projekta. S sodelovanjem v projektu je URSZR pridobila dragocene izkušnje pri vodenju tovrstnih projektov in si pri mednarodnih partnerjih pridobila reference, ki ji bodo prišle prav pri pridobivanju projektov EU tudi v prihodnosti.

Sodelovanje v projektu je prispevalo tudi h krepitvi slovenskega sistema zaščite in reševanja za učinkovit odziv na naravne in druge nesreče. Slovenski strokovnjaki so z aktivnostmi v projektu pridobivali dodatno znanje in izkušnje, ki jih bodo lahko uporabili pri odzivu na realne nesreče. Kot enega od primerov lahko navedemo vajo IPA CAMPEX 2015, pri kateri je bila poudarjena postavitve začasnih bivališč za evakuirano prebivalstvo. V pripravi na vajo so strokovnjaki URSZR podrobno proučili mednarodne priznane priročnike s področja postavitve in vodenja začasnih namestitvenih kampov, kot so Sphere (Sphere Project 2011), MEND (Global CCCM Cluster 2014) in Camp Management Toolkit (Global CCCM Cluster 2015). Izkušnje in znanje, pridobljeno pri organizaciji te vaje, so slovenski strokovnjaki lahko uporabili pri postavitvi sprejemnih in nastanitvenih centrov za migrante.

Poleg krepitve nacionalnega sistema pa sodelovanje v tovrstnih projektih omogoča krepitev regionalnega in dvostranskega sodelovanja, mednarodno izmenjavo izkušenj in znanja ter vključitev Republike Slovenije, kot članice EU in članice širše mednarodne skupnosti, v skupna prizadevanja za krepitev preventivnih zmogljivosti ter zmogljivosti za učinkovito medsebojno pomoč in odzivanje držav na naravne in druge nesreče večjih razsežnosti, ki vse pogosteje prizadenejo države po svetu.

Viri in literatura

1. UNDP, 2016. The Economic Costs of Natural Disasters: The Case Study of 2014 Floods in Serbia, dostopno na http://www.rs.undp.org/content/serbia/en/home/library/crisis_prevention_and_recovery/resilient-financing-the-economic-costs-of-natural-disasters.htm.
2. Torkar, D., Dobnik Jeraj, M., Duh, L., Melanšek, J., Matijević, A., 2015. Pomoč Srbiji in BiH ob poplavah leta 2014. Ujma, 29, 270–279.
3. Dobnik Jeraj, M., Berglez, M., 2009. Krepitev sodelovanja držav Zahodnega Balkana z Evropsko unijo na področju civilne zaščite in vloga Slovenije v tem procesu. Ujma 23, 223–232.
4. Torkar, D., 2012. Izvajanje Programa EU za krepitev sodelovanja z državami kandidatkami in potencialnimi kandidatkami na področju civilne zaščite. Ujma 26, 250–263.
5. Sphere Project, 2011. The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response – dostopno na <http://www.sphereproject.org/handbook/>.
6. Global CCCM Cluster, 2014. MEND Guide - Comprehensive Guide for Planning Mass Evacuations in Natural Disasters – dostopno na <http://www.globalcccmcluster.org/tools-and-guidance/publications/mend-guide>.
7. Global CCCM Cluster, 2015. Camp Management Toolkit – dostopno na <http://cmttoolkit.org/>.